

Opleiding
Duurzaam Gebouw :

**Renovatie met een hoge
energie-efficiëntie :
technische details**

Leefmilieu Brussel

DE THERM-TOOL

Pauline DE SOMER

CENERGIE

LEEFMILIEU BRUSSEL
BIM - BRUSSELS INSTITUUT VOOR MILIEUBEHEER

Doelstelling(en) van de presentatie

- Verschillende berekeningswijzen voor bouwknopen
  - ▶ EPB
  - ▶ Software: THERM

BEREKENINGSMETHODE

DEFAULTWAARDEN

TYPEDetails

SIMULATIE

SOFTWARE

VOORBEELDEN

THERM → PPT THERM

Theorie

Overzicht functies

Opbouw model

Psi-waarde berekenen

Oefening

Links

PPT THEORIE
BOUWKNOPEN

EPB → PPT ATELIER EPB

BEREKENINGSMETHODE

DEFAULTWAARDEN

TYPEDetails

SIMULATIE

SOFTWARE

VOORBEELDEN

THERM → PPT THERM

PPT THEORIE
BOUWKNOPEN

Theorie

Overzicht functies

Opbouw model

Psi-waarde berekenen

Oefening

Links

EPB → PPT ATELIER EPB

THERM - theorie

- ▶ “THERM’s two-dimensional conduction heat-transfer analysis is based on the finite-element method, which can model the complicated geometries of building products.”
(<http://windows.lbl.gov/software/therm/therm.html>)
- ▶ Gratis software
- ▶ Gevalideerde software
→ Information Paper P198 van het Europese project ASIEPI – (www.asiepi.eu)

BEREKENINGSMETHODE

DEFAULTWAARDEN

TYPEDetails

SIMULATIE

SOFTWARE

VOORBEELDEN

THERM → PPT THERM

Theorie

Overzicht functies

Opbouw model

Psi-waarde berekenen

Oefening

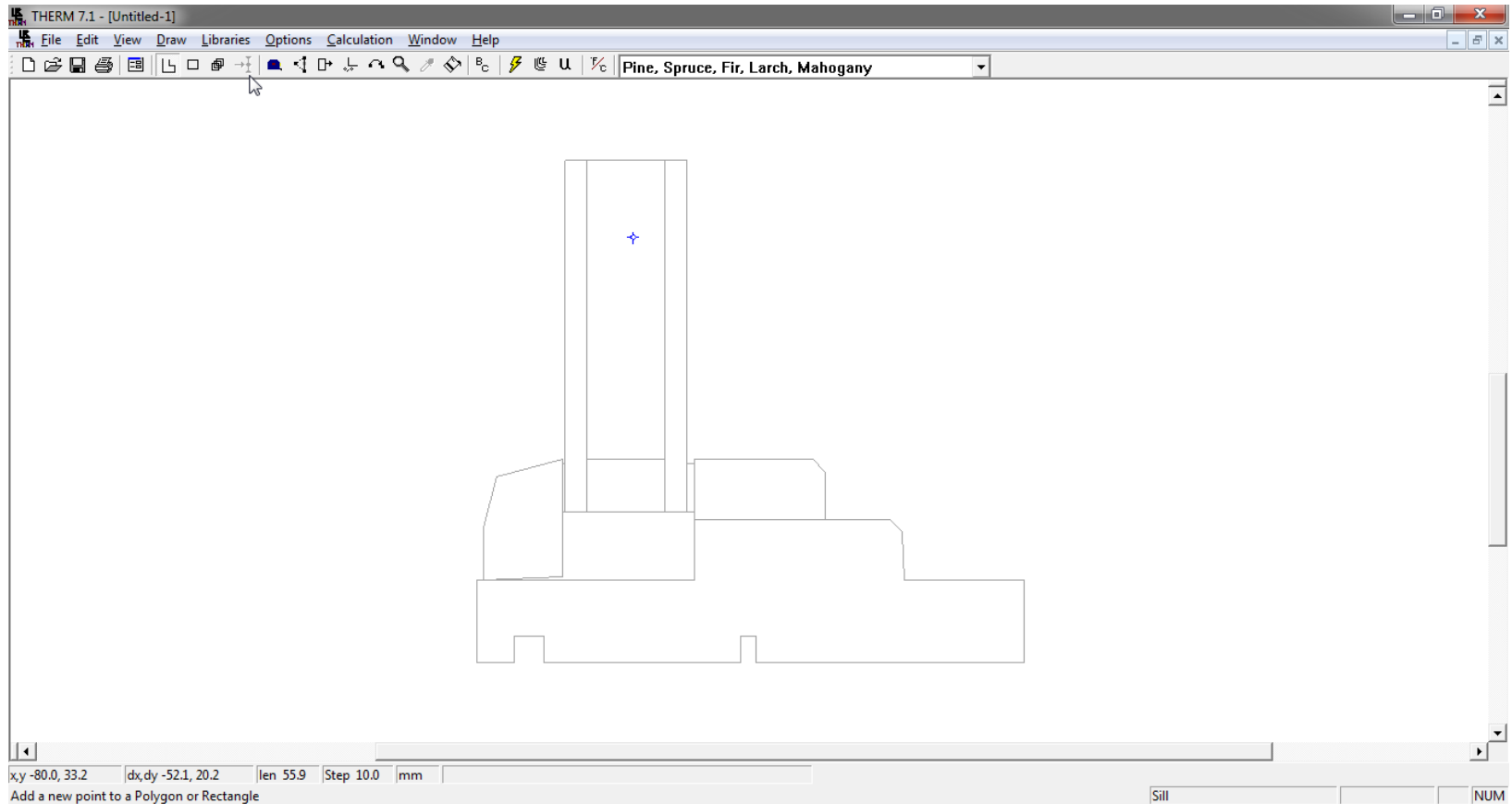
Links

PPT THEORIE
BOUWKNOPEN

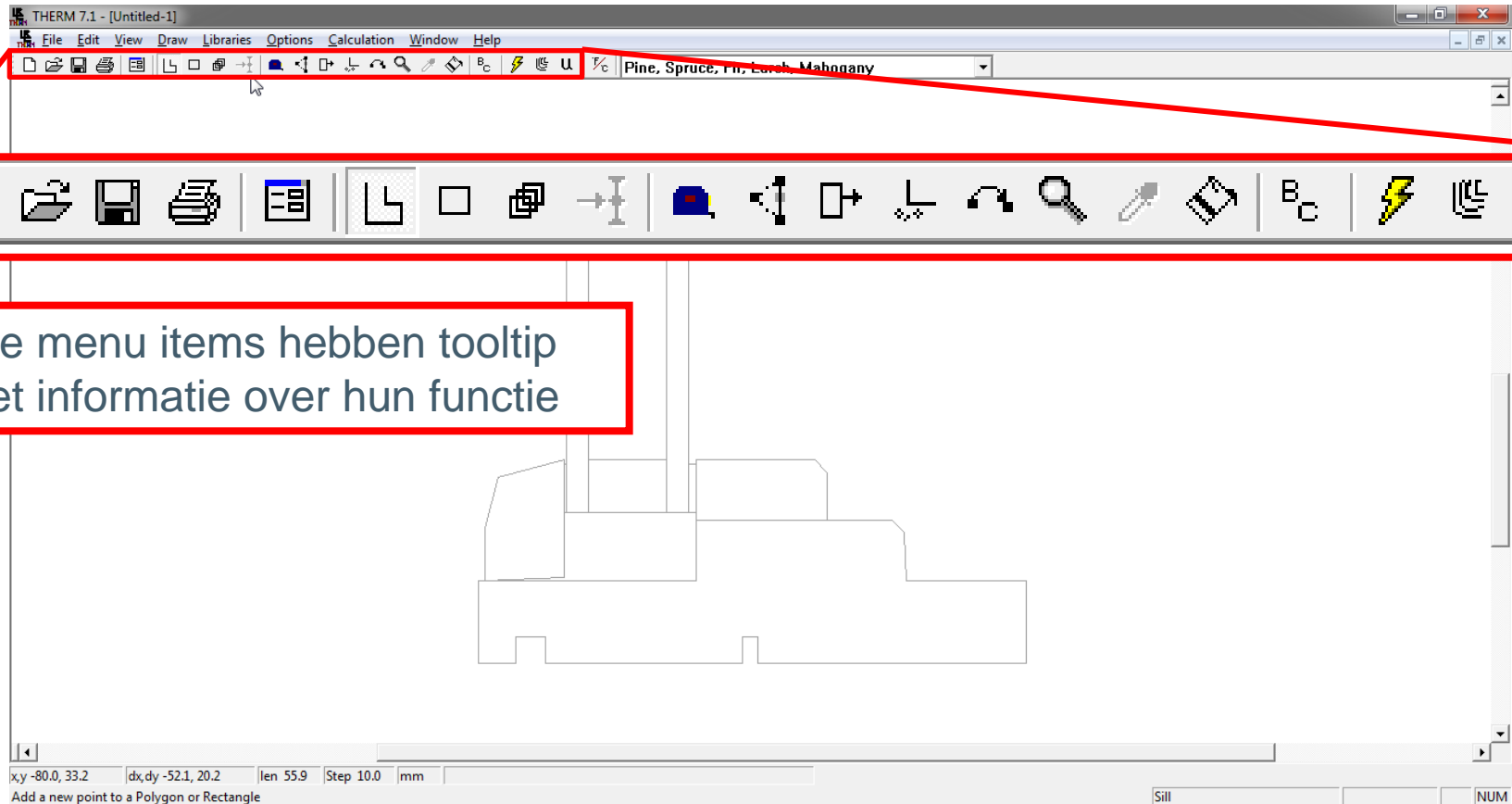

EPB → PPT ATELIER EPB

THERM - overzicht functies

THERM - overzicht functies

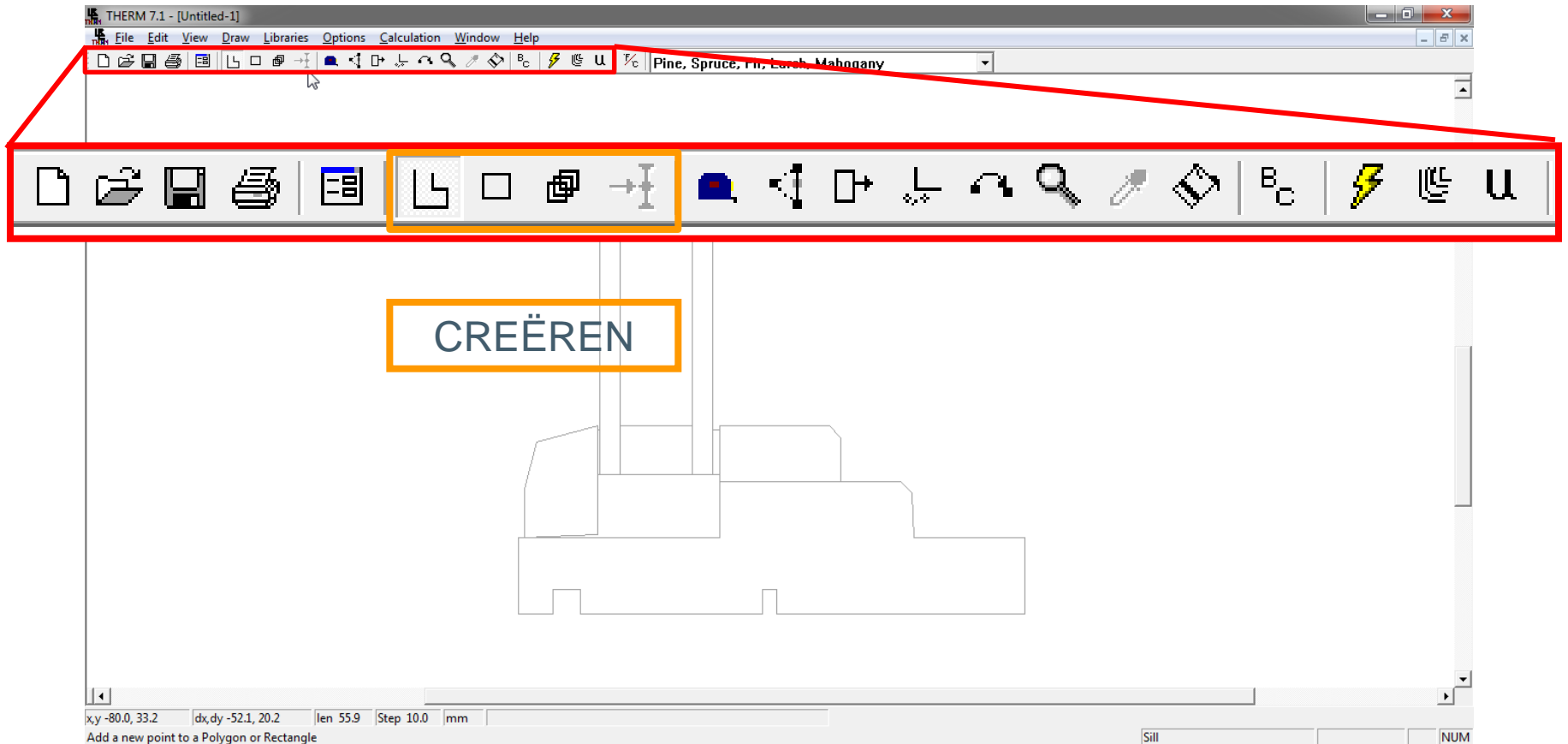

Alle menu items hebben tooltip met informatie over hun functie

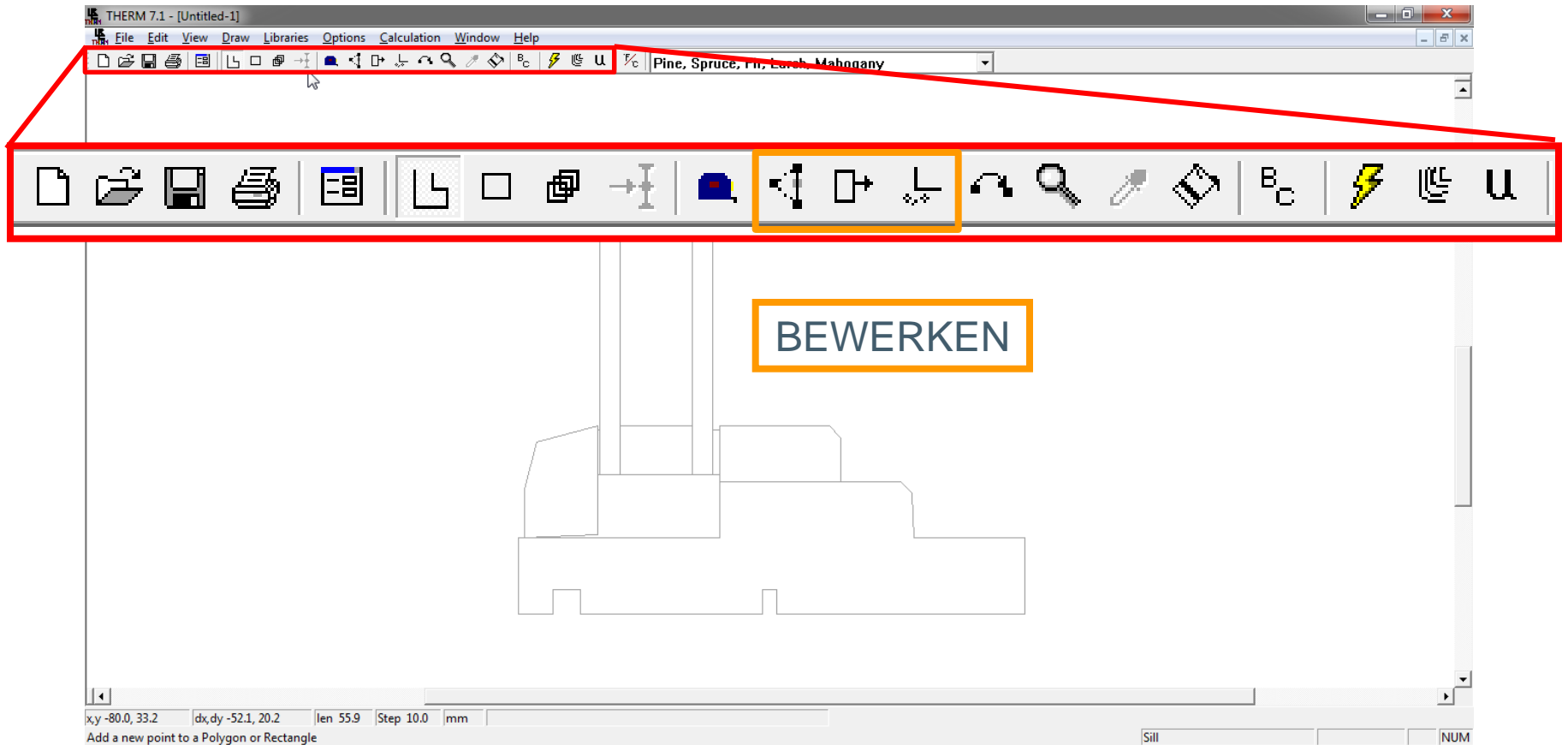

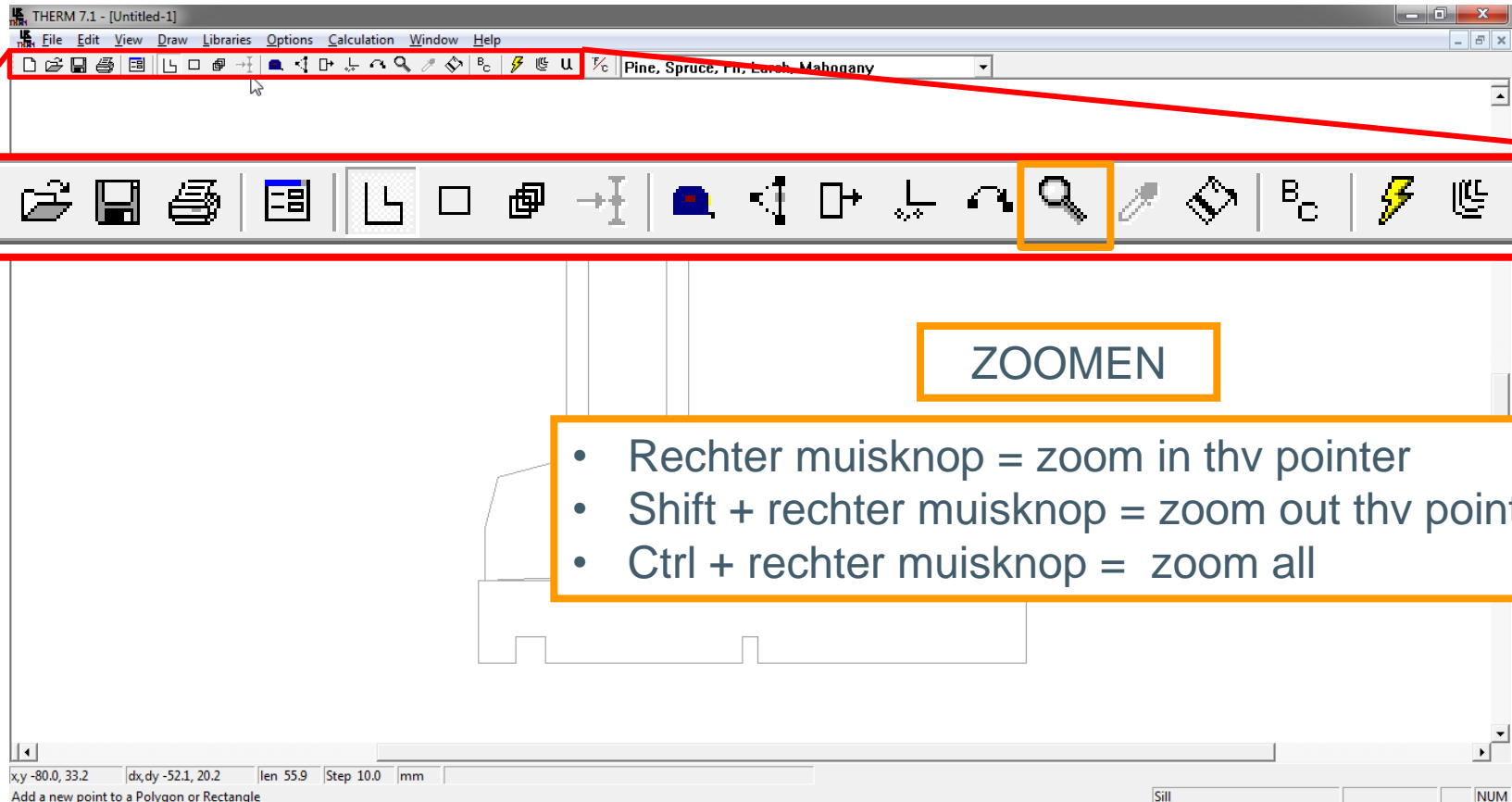
THERM - overzicht functies

THERM - overzicht functies

THERM - overzicht functies

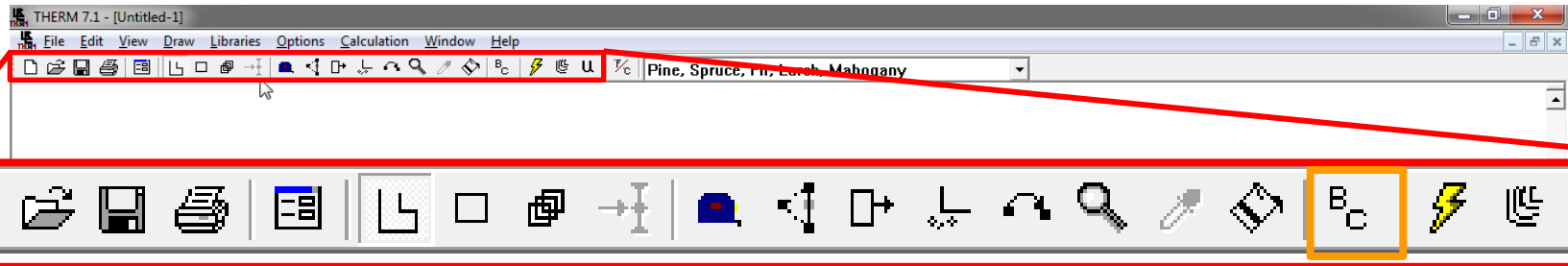

ZOOMEN

- Rechter muisknop = zoom in thv pointer
- Shift + rechter muisknop = zoom out thv pointer
- Ctrl + rechter muisknop = zoom all

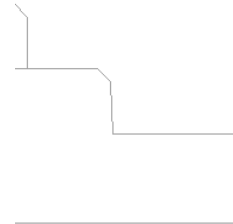

THERM - overzicht functies

RANDVOORWAARDEN

Warmtestroom			
	Opwaarts (2)	Horizontaal (doorheen een muur) (1)	Neerwaarts (2)
R _{si} [m²K/W]: warmteovergang s-weerstand lucht binnencondities	0,1	0,13	0,17
R _{se} [m²K/W]: warmteovergang s-weerstand lucht buitencondities	0,04		
R _{se} [m²K/W]:warmte overgangs- weerstand bij contact met de bodem	0		

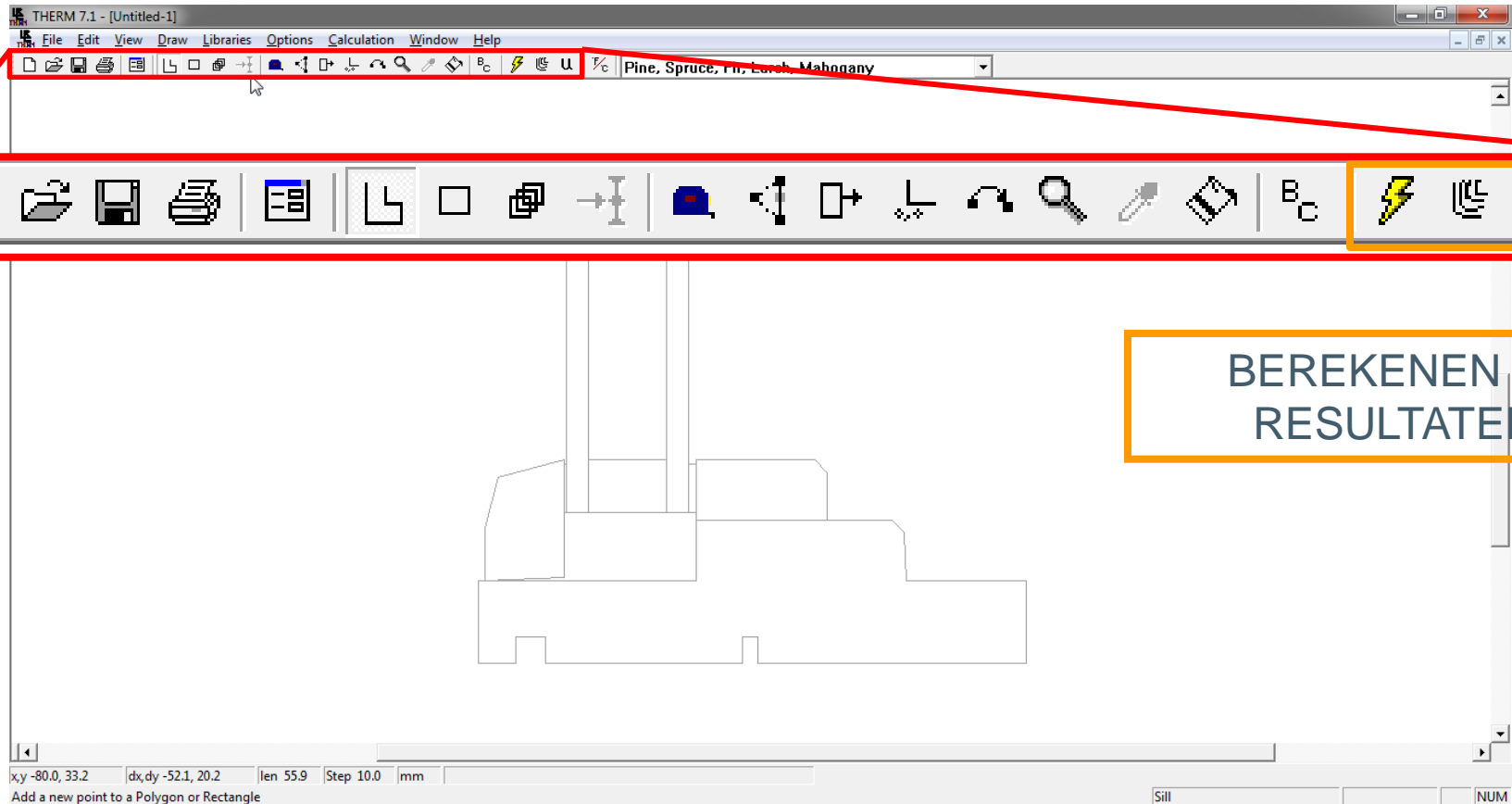

Sill

NUM

THERM - overzicht functies

BEREKENEN en
RESULTATEN

BEREKENINGSMETHODE

DEFAULTWAARDEN

TYPEDetails

SIMULATIE

SOFTWARE

VOORBEELDEN

THERM → PPT THERM

Theorie

Overzicht functies

Opbouw model

Psi-waarde berekenen

Oefening

Links

PPT THEORIE
BOUWKNOPEN

EPB → PPT ATELIER EPB

THERM - opbouw model

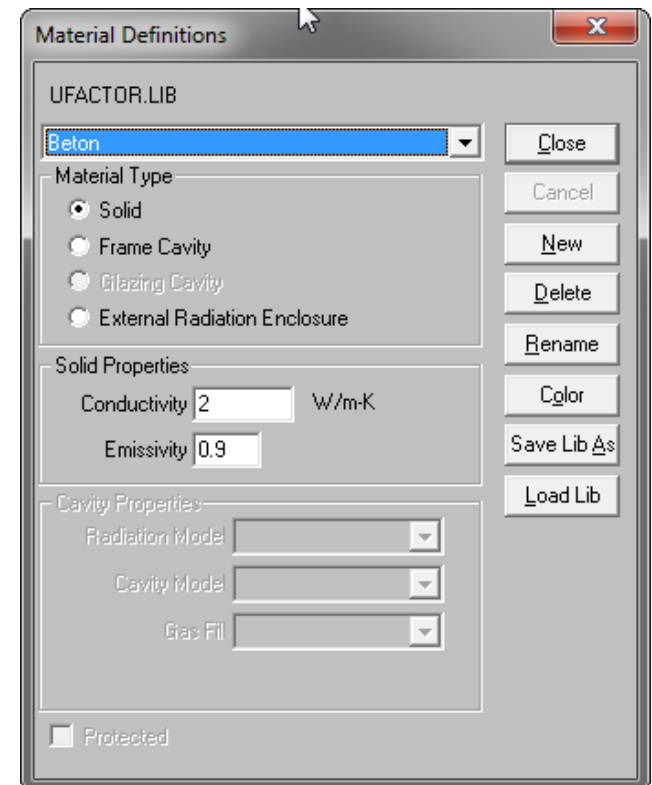
► Tekenen kan op 3 manieren:

1. Vrij tekenen: kies en klik met de muis
2. Onderlegger: File > Underlay... > dwg/dxf selecteren en overtekenen zoals hierboven
3. Coördinaten: kies
  - › Selecteer startpunt (muisklik of Enter)
  - › Getal typen, richting kiezen en Enter: “100 → Enter” of “15 ↑ Enter”

THERM - opbouw model

- ▶ Materialen ingeven
  - › Libraries → Material Library
  - › Naam geven
  - › Warmtegeleidingscoëfficiënt invullen
  - › Stralingsvermogen: 0,9 is ok voor bouwmaterialen
  - › Kleur kiezen

THERM - opbouw model

- ▶ Materialen toekennen
  - › Dubbelklik* een vlak van de bouwknop
  - › Kies het materiaal

* Enkele klik kan ook en keuze via snelmenu

Properties for Selected Polygon(s)

Material: Snelbouwsteen

ID: 9

Attributes:

Conductivity: 0.5 W/m-K

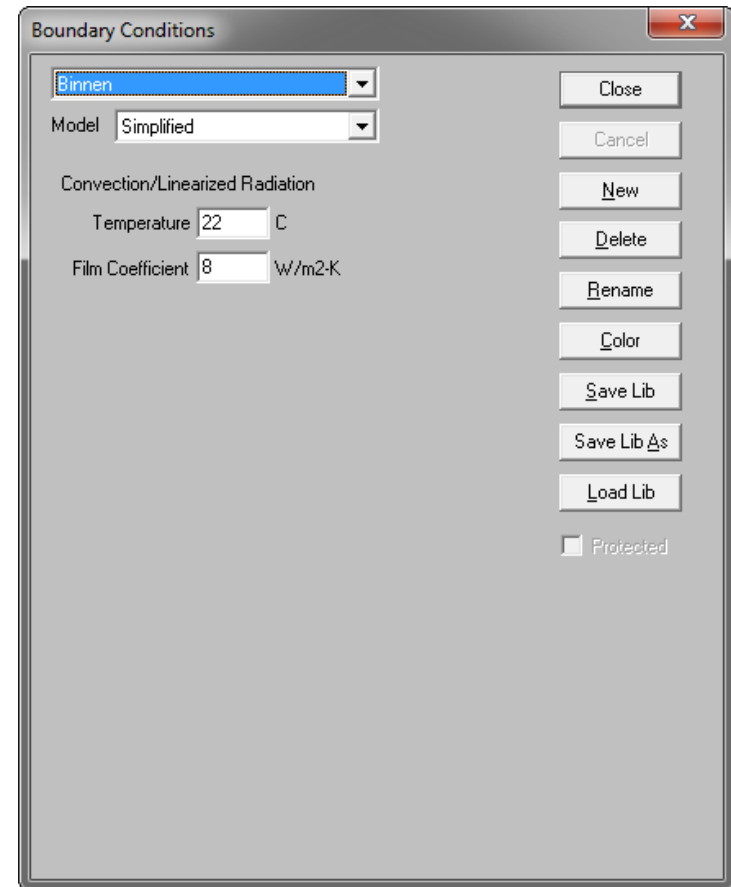
Emissivity: 0.9

Buttons: OK, Cancel, Library, Attributes

THERM - opbouw model

- ▶ Randvoorwaarden aanmaken
  - › Libraries → Boundary Condition Library
  - › Naam geven
  - › Temperatuur ingeven
  - › Film Coëfficiënt ingeven
= Overgangscoefficiënt -1
  - › Kleur kiezen

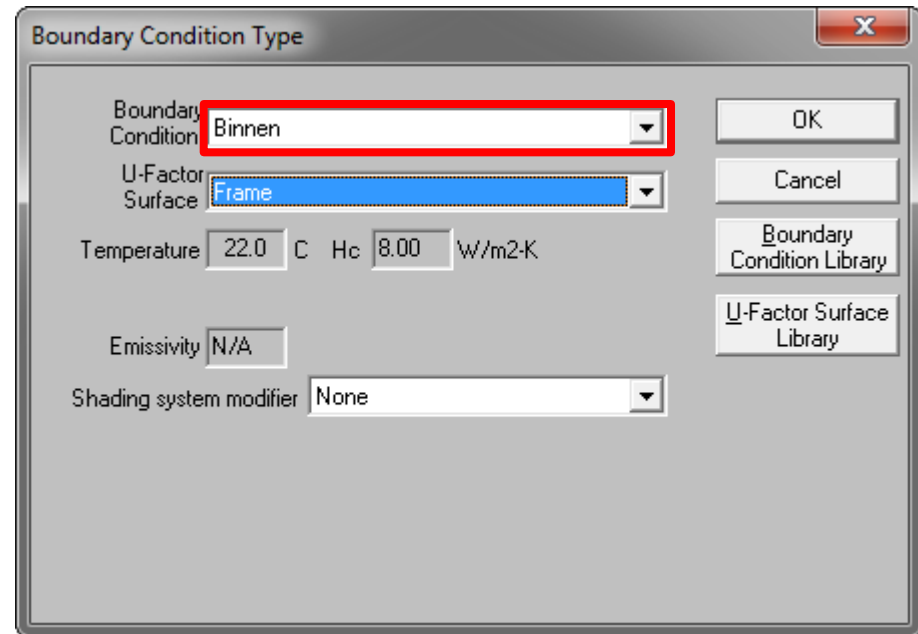
Randvoorwaarde	Temperatuur [°C]	Film coëfficiënt [W/m ² K]
Binnen	20	8
Buiten	-10	25

THERM - opbouw model

- ▶ Randvoorwaarden toekennen
  - › Klik
  - › Dubbelklik* een rand van de bouwknoop
  - › Kies Boundary Condition en eventueel U-Factor

* Enkele klik kan ook en keuze via snelmenu

THERM - opbouw model

► U-factoren

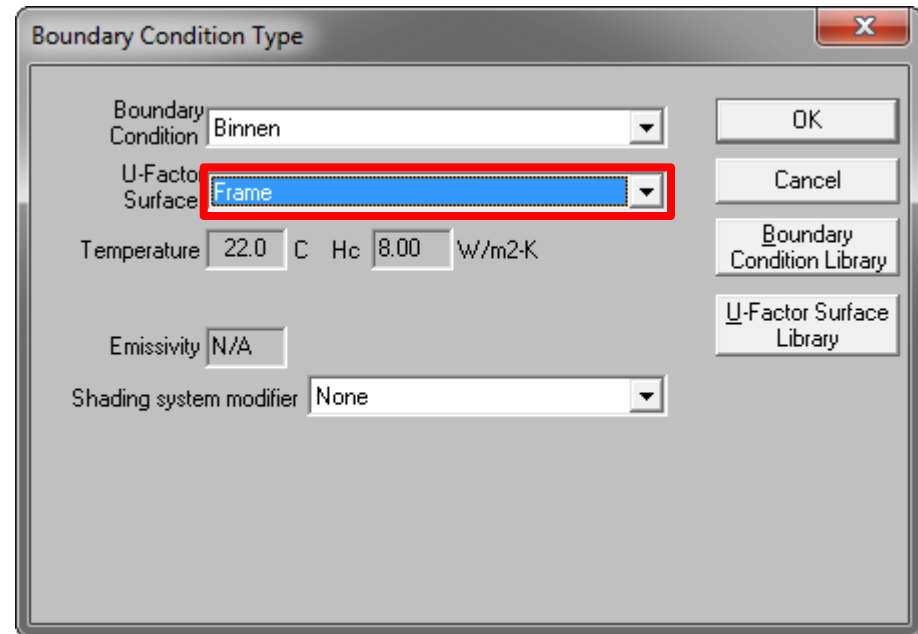
- › Bepaalt het vlak waarover het warmteverlies wordt berekend
- › U-factoren aanmaken
  - Libraries → U-factor Names
  - Add → Naam geven

21 THERM - opbouw model

- ▶ U-factoren toekennen
  - › Dubbelklik* een rand van de bouwknop
  - › Kies U-Factor Surface

* Enkele klik kan ook en keuze via snelmenu

BEREKENINGSMETHODE

DEFAULTWAARDEN

TYPEDetails

SIMULATIE

SOFTWARE

VOORBEELDEN

THERM → PPT THERM

Theorie

Overzicht functies

Opbouw model

Psi-waarde berekenen

Oefening

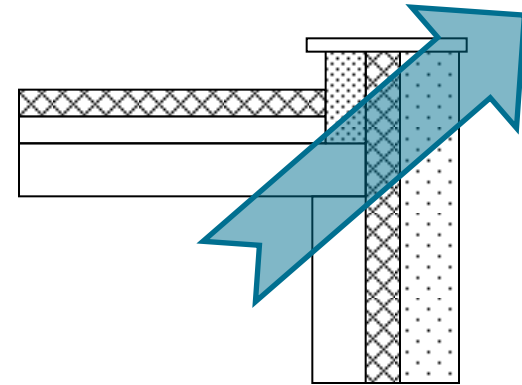
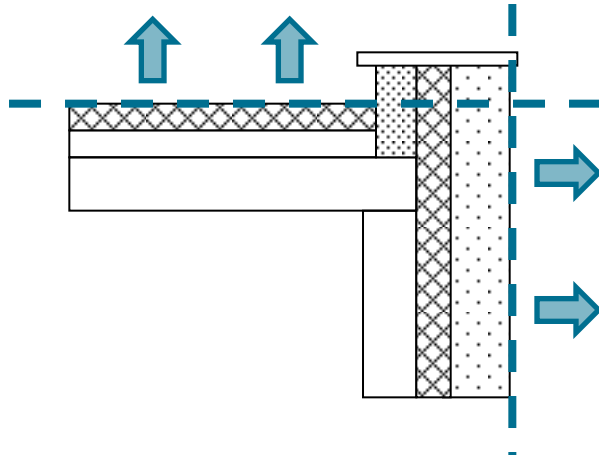
Links

PPT THEORIE
BOUWKNOPEN

EPB → PPT ATELIER EPB

THERM - psi-waarde berekenen

Warmteverliezen
scheidingsconstructies
(1D)

Warmteverliezen
bouwknoep
(2D of 3D)

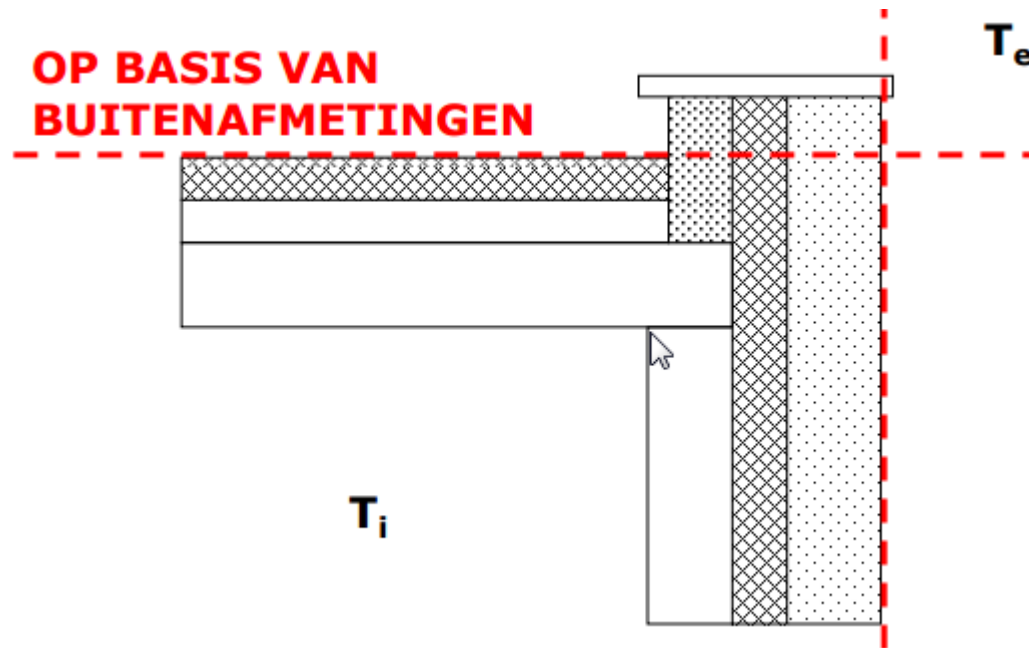
Excel / EPB / PHPP

THERM

THERM - psi-waarde berekenen

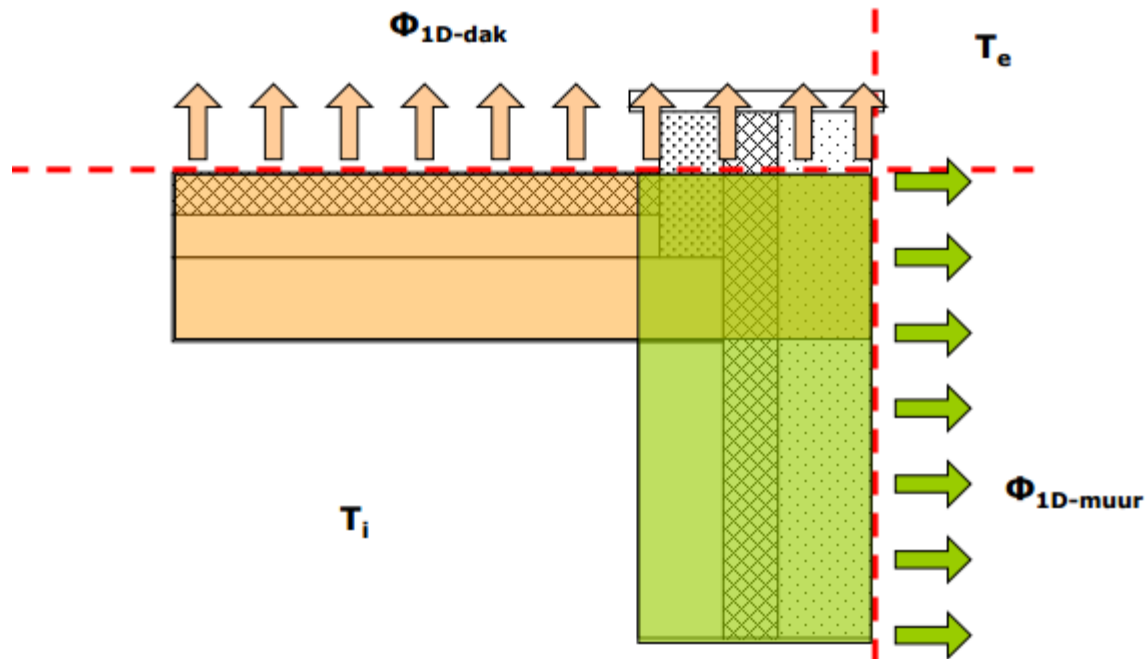
- Lijnwarmtedoorgangscoefficiënt Ψ_e [W/mK] = de lineaire correctieterm op de warmtestroom zoals berekend bij de ééndimensionale referentie en bij een temperatuurverschil van 1K tussen de omgevingen aan weerszijden van de lineaire bouwknop

THERM - psi-waarde berekenen

- Lijnwarmtedoorgangscoefficiënt Ψ_e [W/mK] = de lineaire **correctieterm** op de warmtestroom zoals berekend bij de **ééndimensionale referentie** en bij een temperatuurverschil van 1K tussen de omgevingen aan weerszijden van de lineaire bouwknop

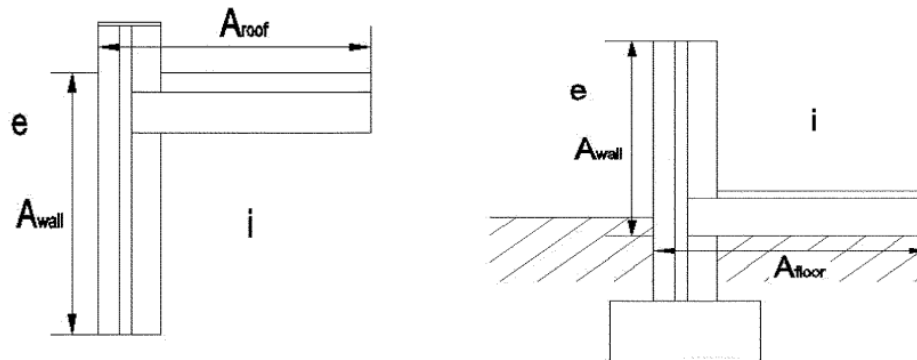
THERM - psi-waarde berekenen

De Ψ_e -waarde is dan gedefinieerd als (verduidelijking van de termen in Figuur 7.1):

$$\Psi_e = \frac{\Phi_{2D}}{L \cdot (\theta_i - \theta_e)} - \frac{U_1 A_1}{L} - \frac{U_2 A_2}{L} \quad \left[\frac{W}{m \cdot K} \right]$$

met

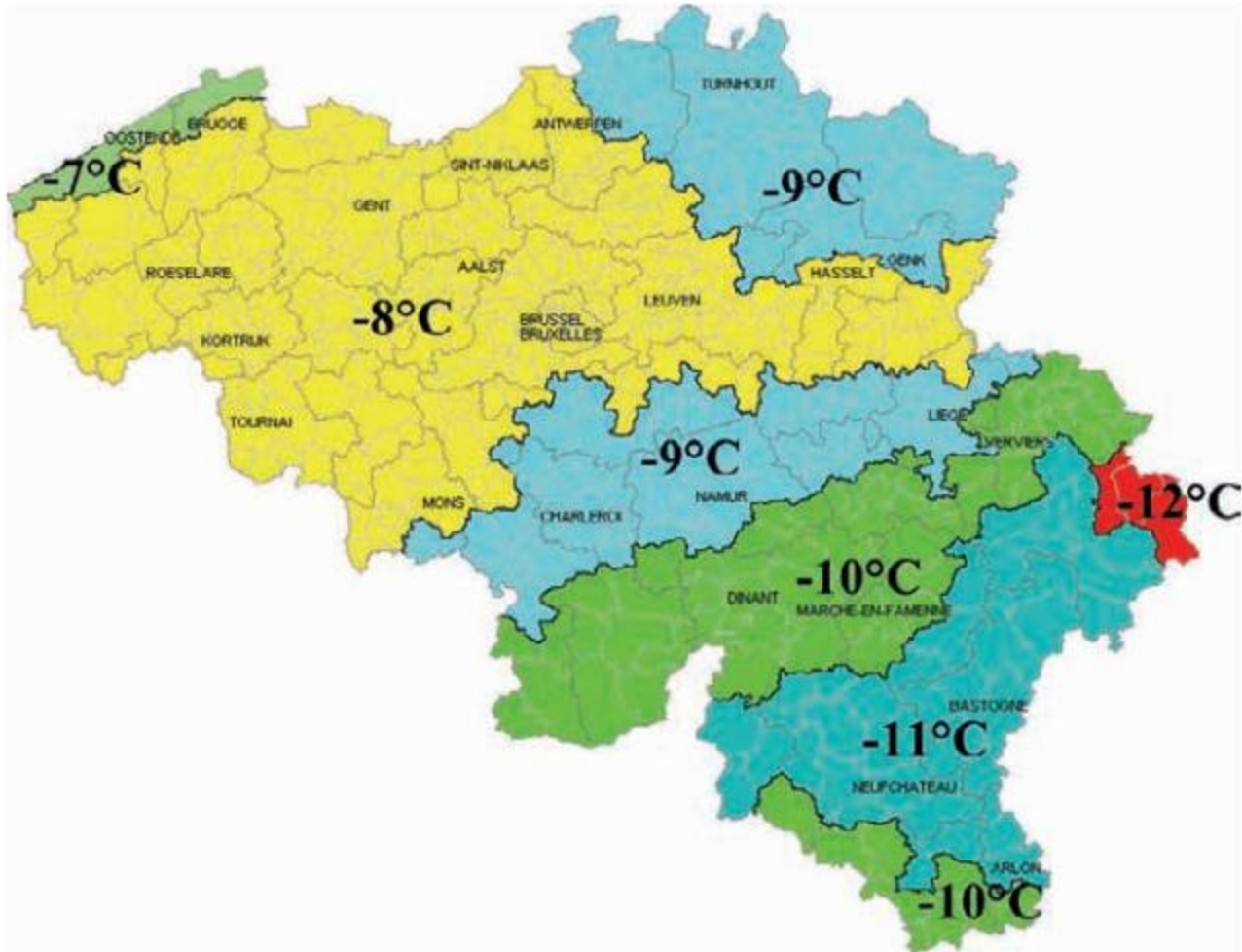
- Φ_{2D} [W]: de totale tweedimensionale stationaire warmtestroom die de binnenomgeving verlaat, berekend met gevalideerde numerieke software;
- L [m]: lengte waarover de lineaire bouwknoop gemodelleerd wordt;
- $\theta_i - \theta_e$ [K]: temperatuurverschil tussen de binnen- en buitenomgeving;
- U_1 [W/m²K]: warmtedoorgangscoefficiënt van de scheidingsconstructie tussen binnen- en buitenomgeving;
- A_1 [m²]: oppervlakte van de scheidingsconstructie tussen binnen- en buitenomgeving, op basis van buitenafmetingen;

Bron: MB van 1 december Bijlage 4 Bijlage 5: Gevalideerde numerieke berekeningen

THERM - psi-waarde berekenen

Bron: fc.constructiv.be/~media/Files/Shared/FVB/Centrale%20verwarming/NL/MODULE%204_CV-deel1B_Warmtevermogen-praktijk2013_for_web2.pdf

THERM - psi-waarde berekenen

Tabel 1 Grenswaarden voor de lineaire warmtedoorgangscoefficiënt Ψ_e

	$\Psi_{e,lim}$
1. BUITENHOEKEN (1)(2) <ul style="list-style-type: none"> • 2 muren • Andere buitenhoeken	-0.10 W/m.K 0.00 W/m.K
2. BINNENHOEKEN (3)	0.15 W/m.K
3. VENSTER- en DEURAANSLUITINGEN	0.10 W/m.K
4. FUNDERINGSAANZET	0.05 W/m.K
5. BALKONS - LUIFELS	0.10 W/m.K
6. AANSLUITINGEN VAN EEN SCHEIDINGSCONSTRUCTIE BINNEN EENZELFDE BESCHERMD VOLUME OF TUSSEN 2 VERSCHILLENDE BESCHERMD VOLUMES OP EEN SCHEIDINGSCONSTRUCTIE VAN HET VERLIESOPPERVLAK	0.05 W/m.K
7. ALLE KNOPEN DIE NIET ONDER 1 T.E.M 6 VALLEN	0.0 W/m.K

(1) met uitzondering van funderingsaanzet
(2) Voor een buitenhoek moet de hoek α – gemeten tussen de twee buitenoppervlakken van de scheidingsconstructies van het verliesoppervlak – voldoen aan: $180^\circ < \alpha < 360^\circ$.
(3) Voor een binnenhoek moet de hoek α – gemeten tussen de twee buitenoppervlakken van de scheidingsconstructies van het verliesoppervlak – voldoen aan: $0^\circ < \alpha < 180^\circ$.

$\Psi < \psi_{lim}$
Bouwknoop EPB
aanvaard

BEREKENINGSMETHODE

DEFAULTWAARDEN

TYPEDetails

SIMULATIE

SOFTWARE

VOORBEELDEN

THERM → PPT THERM

Theorie

Overzicht functies

Opbouw model

Psi-waarde berekenen

Oefening

Links

PPT THEORIE
BOUWKNOPEN

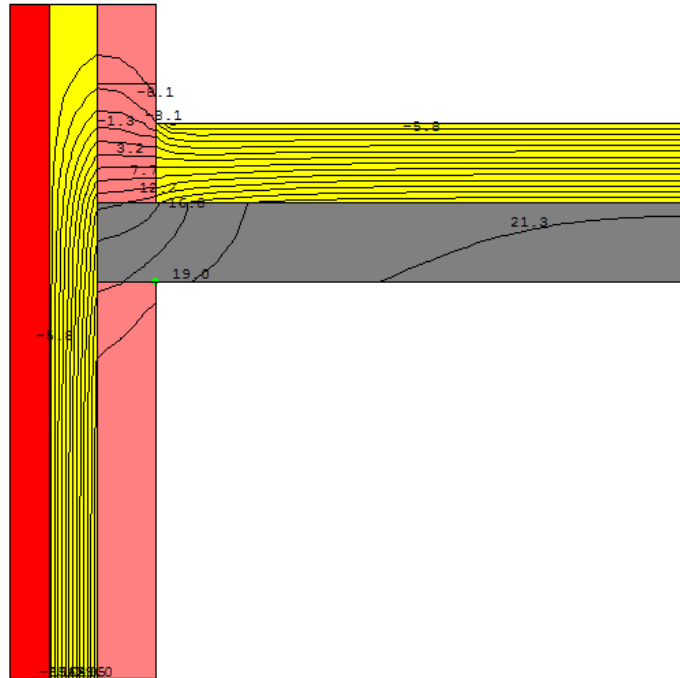

EPB → PPT ATELIER EPB

THERM - oefening

- Rekenvoorbeeld:
  - ▶ Bereken de ψ - of χ -waarde van onderstaande bouwknoep via Therm
  - ▶ Type 1: dakaansluiting zonder tussenliggend isolerend deel $\rightarrow$ niet EPB-aanvaard

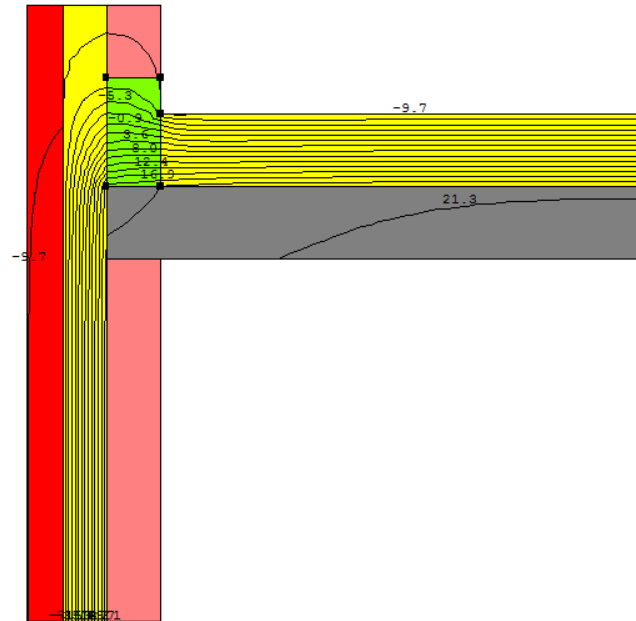
$$\Psi = 0,266 \text{ W/mK}$$

THERM - oefening

- Rekenvoorbeeld.
  - ▶ Bereken de ψ - of χ -waarde van onderstaande bouwknopen via Therm
  - ▶ Type 2: dakaansluiting met tussenliggend isolerend deel ($\lambda = 0,15 \text{ W/mK}$) $\rightarrow$ EPB-aanvaard ($R = 0,30 \text{ m} / 0,15 \text{ W/mK} = 2 \text{ m}^2\text{K/W}$)

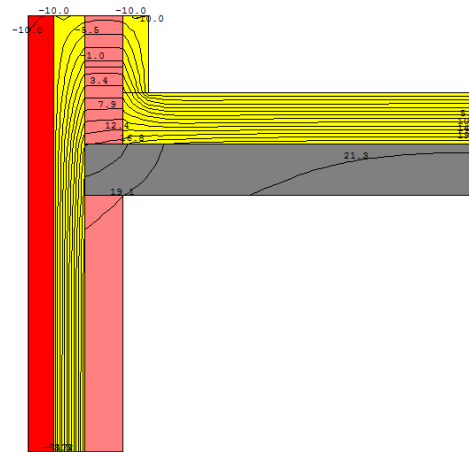
$$\Psi = -0,002 \text{ W/mK}$$

THERM - oefening

- Rekenvoorbeeld.
  - ▶ Bereken de ψ - of χ -waarde van onderstaande bouwknopen via Therm
  - ▶ Type 3: dakaansluiting met extra isolatie → niet EPB-aanvaard

$$\Psi = 0,145 \text{ W/mK}$$

→ Best streven naar EPB-aanvaarde bouwknopen. Dan verkrijg je ook een kleine psi-waarde. De bouwknopen moeten dan ook niet doorgerekend worden.

THERM - oefening

Psi-waarde berekenen – vloer op volle grond

De lijnwarmtedoorgangscoefficient is dan gelijk aan:

$$\psi_e = \frac{\Phi_{2D}}{L \cdot (\theta_i - \theta_e)} - \frac{A_1 U_1}{L} - \frac{\Phi_{2D,a}}{L \cdot (\theta_i - \theta_e)} \quad \left[\frac{W}{m \cdot K} \right]$$

met

Φ_{2D} [W]: de totale tweedimensionale stationaire warmtestroom die de binnenomgeving verlaat, berekend met gevalideerde numerieke software;

L [m]: lengte waarover de lineaire bouwknop gemodelleerd wordt;

$\theta_i - \theta_e$ [K]: temperatuurverschil tussen de binnen- en buitenomgeving;

A_1 [m]: oppervlakte van de muur tussen binnen- en buitenomgeving, op basis van buitenafmetingen;

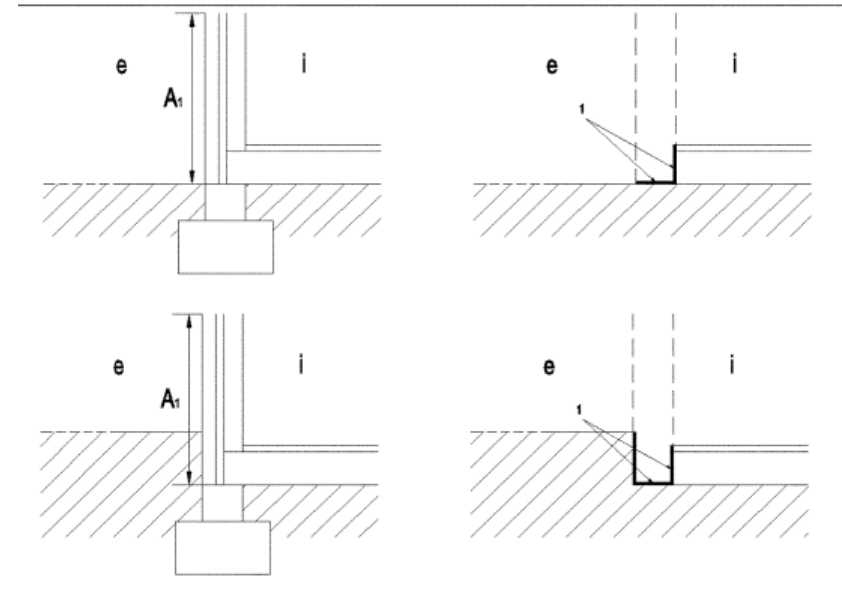
U_1 [W/m²K]: warmtedoorgangscoefficiënt van de muur;

$\Phi_{2D,a}$ [W]: de totale tweedimensionale stationaire warmtestroom die de binnenomgeving verlaat, berekend met gevalideerde numerieke software, op basis van het model dat als volgt moet worden aangepast:

- ✓ verwaarlozing van alle funderingsmassieven en/of randisolatie door deze te vervangen door grond met een warmtegeleidbaarheid van 2 W/mK;
- ✓ opleggen van adiabatische randvoorwaarden waar de muur (die principieel loopt tot onderkant vloerplaat, inclusief vloerisolatie) in contact is met de vloer op volle grond of de grond.

Figuur 7.2 verduidelijkt de manier waarop het model moet aangepast worden.

2 MODELLEN!

BEREKENINGSMETHODE

DEFAULTWAARDEN

TYPEDetails

SIMULATIE

SOFTWARE

VOORBEELDEN

THERM → PPT THERM

Theorie

Overzicht functies

Opbouw model

Psi-waarde berekenen

Oefening

Links

PPT THEORIE
BOUWKNOPEN

EPB → PPT ATELIER EPB

THERM - Links

- Nuttige hulpmiddelen, websites, enz.
  - ▶ THERM 6.3 <http://windows.lbl.gov/software/therm/therm.html>
(versie 7 heeft soms problemen met randvoorwaarden – 12/2013)
  - ▶ Transmissiereferentiedocument
http://www.leefmilieu.brussels/uploadedfiles/Contenu_du_site/Professionnels/Themes/%C3%89nergie/01_PEB_et_climat_int%C3%A9rieur/01Travaux_PEB/01_Qu_est_ce_que_les_travaux_PEB/AMB20121126_transmissieverliezen_NL.pdf
  - ▶ Infofiche bouwknopen:
    - › http://documentatie.leefmilieubrussel.be/documents/IF_Energie_Bouwknopen_juin_2011_Prof_NL.PDF
  - ▶ Numerieke berekening
    - › Moet voldoen aan de eisen die in bijlage A van NBN EN ISO 10211:2008 gesteld worden aan een 'high precision method'.
    - › <http://www2.vlaanderen.be/economie/energiesparen/epb/doc/numeriekeberekeningen.pdf>

?

BEDANKT VOOR UW AANDACHT

Contact

Pauline DE SOMER

Adviseur duurzaam bouwen

 : 02/513.96.13

 : pauline.desomer@cenergie.be

CENERGIE
DE INTEGRALE AANPAK VOOR ENERGIE

